

Erik J. Larson, Yapay Zekâ Miti: Bilgisayarlar Neden Bizim Gibi Düşünemez, Çev. Kadir Yiğit Us, Fol Kitap, 2022, Ankara, ss. 376, [Isbn: 978-625-8411-62-1]

Erik J. Larson, the Myth of Artificial Intelligence: Why Computers Can't Think Like Us, Trans. Kadir Yiğit Us, Fol Kitap, 2022, Ankara, pp. 376, [Isbn: 978-625-8411-62-1]

Mevlüt Altıntop¹ 

¹Doktora Öğrencisi, Erciyes
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Gazetecilik Ana Bilim Dalı,
mevlutaltintop@hotmail.com,
ORCID: 0000-0002-1731-9064,
ror.org/047g8vk19

Öz: Bu çalışmada Erik J. Larson'un Yapay Zekâ Miti: Bilgisayarlar Neden Bizim Gibi Düşünemez isimli kitabı incelenmiştir. İnceleme temel olarak üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada kitabın konusu özetlenerek ana teması ve ileri sürdüğü savlar üzerinde durulmuştur. Konuya eleştirel yaklaşan Larson'a göre hiçbir zaman insanın yerini tutamayacak olan yapay zekânın (YZ) mekanik yönü gereğinden fazla abartılmaktadır ve bu durum insanlığın ilerlemesinin önünde engeldir. Bu bağlamda, YZ'nin geleceğine yönelik öngörülerin spekülâtifliği bilime zarar vermektedir. Sorunu çözmek için YZ süreçlerine mekanik unsurlarla birlikte toplumsal etkileşim, şans faktörleri ve çok katmanlı akıl yürütme biçimleri entegre edilmelidir. İkinci aşamada genel bir değerlendirmesi yapılan metnin güçlü ve zayıf yönlerine değinilmiştir. Buna göre, kapsamlı tarihsel ve felsefi perspektifi, akademik olduğu kadar genel okuyucuya hitap eden eleştirel dili ve dikkat çekici örnekleri eserin güçlü yönleridir. Diğer yandan YZ'yi basite alan insan-merkezci tutum ve felsefi açıdan YZ'yi salt makineye indirgeyen yaklaşım eserin zayıf yönleridir. Larson'un geleceğe yönelik çıkarım ve görüşlerindeki somut çözüm önerisi sunmayı engelleyen katı dili eleştiriye açıktır. Üçüncü aşamada, literatüre farklı bir bağlamda katkı sunan Larson'un görüşlerinin genel bir analizi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, bilişim teknolojileri, fütürizm, insan, derin öğrenme, felsefe

Abstract: In this study, Erik J. Larson's The Myth of Artificial Intelligence: Why Computers Can't Think Like Us is analyzed. The review basically consists of three stages. In the first stage, the subject of the book is summarized and its main theme and arguments are emphasized. According to Larson, who adopts a critical approach to the issue, the mechanical aspect of artificial intelligence (AI), which can never replace human beings is overestimated, and this constitutes an obstacle to the progress of humanity. In this context, the speculativeness of predictions for the future of AI is damaging to science. To solve the problem, social interaction, chance factors and multi-layered forms of reasoning should be integrated into AI processes along with mechanistic elements. In the second stage, the strengths and weaknesses of the text were addressed. Accordingly, its comprehensive historical and philosophical perspective, its critical language that appeals to the general reader as well as the academic, and its remarkable examples are the strengths of the work. On the other hand, the anthropocentric attitude that reduces AI and the philosophical approach that reduces AI to a mere machine are the weaknesses of the work. Larson's rigid language that prevents offering concrete solutions in his future-oriented inferences and views is open to criticism. In the third stage, a general analysis of Larson's views, which contributed to the literature in a different context, was made.

Keywords: artificial intelligence, information technologies, futurism, human, deep learning, philosophy

Geliş/Received: 23.05.2025
Revizyon/Revision: 22.09.2025
Kabul/Accepted: 22.09.2025
Yayınlanma/Online: 31.12.2025

I. GİRİŞ

Bu çalışmada Erik J. Larson'un Yapay Zekâ Miti: Bilgisayarlar Neden Bizim Gibi Düşünemez isimli kitabı incelenmiştir. İnceleme temel olarak üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada kitabın konusu özetlenerek ana teması ve ileri sürdüğü savlar üzerinde durulmuştur. İkinci aşamada metnin güçlü ve zayıf yönleri değerlendirilmiştir. Üçüncü aşamada ise, kitapta anlatılanlar eleştirel bir dil ile analiz edilmiştir.

Yazarın yapay zekâya (YZ) yönelik alışılmışın dışındaki eleştirel yaklaşımı eseri öne çıkaran en önemli özelliğidir. Bu konuda oluşan literatürde alışılmış biçimdeki değerlendirmelere göre YZ teknolojileri gelecekte bugünkünden daha etkili olacaktır. Bu etki olumlu ve olumsuz olarak iki başlıkta kategorize edilmektedir. YZ teknolojilerinin geleceğine yönelik olumlu anlatılar, teknolojik birikimin ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürülebilme kapasitesi üzerine inşa edilmektedir. Bu yaklaşıma göre hesaplama gücündeki çok boyutlu artış ve veri hacimlerindeki genişlemenin her alandaki üretim üzerinde büyük sıçramalara neden olma olasılığı yüksektir. Ayrıca dijital araçlar bilgi işleme, tanı ve karar verme-destekleme süreçlerinde insan performansını tamamlayarak hem hizmet kalitesini hem de ekonomik verimliliği artıracaktır (Brynjolfsson & McAfee, 2016, s. 15). Sağlık alanında yapılan kapsamlı değerlendirmelerde, görüntüleme ve örüntü tanıma temelli sistemlerin tanı hassasiyetini artırarak hasta güvenliği ve bakım etkinliğinde somut kazanımlar sağlayabileceğini, sağlık çalışanlarının rutin veri işlemlerinden kurtularak daha özenli hasta etkileşimine zaman ayırabileceğini öne sürmektedir (Topol, 2019, s. 1). Bu teknolojik iyimserlik, doğru düzenleyici çerçeveler, veri kalitesi ile şeffaf algoritmik tasarım ve insan-merkezli uygulama modellerinin sağlanması koşuluyla; güvenlik, eğitim, sağlık, medya, kültür-sanat ve üretim gibi alanlarda “yeni” iş, imkân ve hizmet modelleri oluşturarak toplumsal refahı artırma potansiyeline işaret etmektedir.

Buna karşın eleştirel ve olumsuz öngörüler iki ana ekseninde yoğunlaşmaktadır. Bunlar, ekonomik bağlamda değerlendiren istihdam ve pazar etkileri ile mahremiyet ve hak ihlalleri bağlamında değerlendirilen güvenlik ve kontrol riskleridir. Ekonomi literatüründe geliştirilen görev-temelli gelişmeler/teknolojiler, otomasyonun belirli görevleri makinelerle devrederek “yerinden etme” (displacement) etkisi oluşturabilme ve bu etkinin sağladığı üretkenlik artışının ücretler veya istihdam üzerindeki olumlu etkilerinden fazla olumsuz etkilerini ortaya çıkarma riskinin yüksekliğine işaret etmektedir (Acemoglu & Restrepo, 2018, ss. 2-3). Güvenlik alanında ise YZ'nin öğrenme temelli teknik doğası, ölçeklenebilir sosyal mühendislik, otomatikleştirilmiş siber saldırılar, otonom fiziksel tehditler ve dezenformasyon, manipülasyon ve propagandaya bağlı tehditlerin ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır. Bu durumu pasifize edebilmek için siyaset, teknoloji, ekonomi, akademi ve hukuk gibi alanların dâhil olacağı çok paydaşlı çalışmalar önem kazanmaktadır (Brundage vd., 2018, ss. 4-6). Ayrıca sayısal değerlendirme ve kontrol temelli teknolojiler yüksek kapasiteli sistemlerin amaçlarını eksiksiz tanımlamanın pratikte güç gibi gözükse de öngörülemeyen ve hatalı kararlar vermenin yanında geri döndürülemez zararlara yol açma riskini taşımaktadır (Russel, 2019, ss. 2-3). Bu eleştiriler, yalnızca teknik düzeltmelerin ötesinde işgücü politikaları, etik düzenlemeler ve uluslararası denetim mekanizmalarının eşzamanlı olarak hayata geçirilmesini zorunlu kılmının yanında toplumsal farkındalık ve bireysel olarak da bilinçli yaklaşımın zorunluluğunu göstermektedir.

Erik J. Larson'un eseri yukarıda özetlenen iki yaklaşıma da mesafeli durarak YZ teknolojilerinin gereğinden fazla abartıldığını ileri sürmektedir. Eleştirilerini bu yaklaşımların mitleştirdiği üzerine kuran Larson'a göre YZ teknolojileri hiçbir zaman insanın yerini tutamayacaktır.

II. KİTAPIN KONUSU VE ÖZETİ

Fol Kitap etiketi taşıyan üç yüz yetmiş altı sayfalık çalışma Kadir Yiğit Us tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Kitap üç ana bölümden oluşmaktadır ve her bölümde farklı açılardan YZ irdelenmiştir. Gerek ismi ve gerekse kapakta kullanılan dijital-

mekanik insan kafası görseli kitabı hem dikkat çekici hâle getirmekte hem de merak uyandırmaktadır. Kitabın ismine baktığımızda, Larson değerlendirmelerini “yapay zekâ miti” adı altında sunarak, doğaüstü durumları konu edinen mitolojiye gönderme yapmış ve bugünün insanının YZ’yi bir şekilde mitleştirdiğini ileri sürmüştür diyebiliriz.

Erik J. Larson’un Yapay Zekâ Miti kitabı, günümüzde YZ’nin kaçınılmaz bir gelişme olarak sunulmasının temelsiz olduğunu savunmaktadır. Yazar, YZ’nin insan zekâsına eşdeğer bir noktaya ulaşacağına yönelik görüşlerin henüz bilimsel gerekçeler olmadığını ileri sürmektedir. Yazara göre “yapay zekânın başarıya ulaşmasının kaçınılmaz olduğu miti”nin gerçek ilerleme kültürünü baltalamakta ve insanları “makine dünyası” korkusuna teslim etmektedir (s. 15). Larson, eldeki tüm kanıtların insan zekâsı ile makine zekâsının kökten farklı olduğunu işaret ettiğini savunmaktadır (s. 14). Dolayısıyla genel zekâyâ ulaşmak için YZ anlayışının köklü bir revizyona ihtiyaç vardır. O, “Dar kapsamlı uygulamalarda başarı sağlamak bizi genel zekâyâ bir adım bile yaklaştırmıyor” diyerek günümüz YZ uygulamalarındaki başarıların genellikle sınırlı olduğunu iddia etmektedir (s. 14). Özetle kitabın ana teması, insan beynine ilişkin önemli bilgilerimiz olmadıkça makinelerin insan düzeyinde düşünebileceği varsayımının bir mittten ibaret olduğudur. Bu bağlamda YZ’nin insan hayatını mutlak anlamda etkileyeceğine dair karamsar bir tablo çizilmemelidir.

Yazar, “Basitleştirilmiş Dünya” adlı birinci bölümde YZ araştırmalarında insan zihninin aşırı basitleştirildiği kanaatini ortaya koymaktadır. Bu bölümde Larson, tarihsel örnekler üzerinden giderek indirgemeci bakış açılarını eleştirmektedir. Örneğin II. Dünya Savaşı’nda Bletchley Park’taki¹ kriptografi çalışmalarını inceleyerek başarıların sadece mekanik süreçlere bağlanamayacağına dikkat çekmektedir. Larson’a göre Bletchley Park “zeki bir sistem”dir ve oradaki başarı, ordunun geniş katılımı, bilim insanlarının işbirliği ve şans faktörünün eşgüdümüyle mümkün olmuştur (s. 39). Yazara göre teknolojik ilerleme “basit” bilgisayar programlarıyla değil insan ve toplumun karmaşık etkileşimi sonucunda gerçekleşmektedir. Ayrıca bu bölümde Alan Turing’in (1912-1954)² görüşleri de tartışılmaktadır. Larson, Turing’in insan zekâsını sorun çözmeye indirgemesinin “en büyük dehası ve hatası” olduğunu belirtmektedir (s. 34). Bu perspektifin, YZ çalışmalarını başlangıçtan beri problem çözme yeteneklerini daralttığını ve sınırladığını ileri sürmektedir.

“Çıkarım Sorunu” başlıklı ikinci bölümde insan zekâsının temelinde yatan çıkarım süreçleri mercek altına alınmaktadır. Larson burada mantıksal çıkarım türlerini (tümdengelim, tümevarım ve geriçıkırım/abduction³) tartışmaktadır. Yazar, bu üç akıl yürütme biçiminin birbirinden temelde farklı olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda “genel zekânın temelini oluşturan çıkarım türünü kullanan yapay zekâ sistemleri” kurmada başarısız olursak, yapay genel zekâyâ (YGZ) doğru ilerlememiz duracaktır (s. 218). Bu ifade, dar kapsamlı makine öğrenimi yöntemlerinin insan zekâsının üreticilik ve genellemeye dayalı yönlerini yakalayamayacağına işaret etmektedir. Ayrıca bu bölümde büyük veri ve makine öğrenimi teknolojilerinin sınırlılıkları ele almıştır. Larson’a göre günümüzde “veri patlaması” olarak adlandırılan ortam makineyi güçlü gösterse de, gerçek bir genel

¹ İngiltere’de tarihi bir malikâne olan Bletchley Park, II. Dünya Savaşı sırasında şifre çözme merkezi olarak kullanılmış ve burada yapılan faaliyetler savaşın seyrinin değişiminde önemli rol oynamıştır (Copeland, 2006, s. 1).

² İngiliz matematikçi, kriptanalist olan Alan Turing günümüzde kullanılan bilgisayar sistemlerinin temel prensiplerini geliştirmiştir ve YZ’nin kurucu ismi olarak anılmaktadır (Alkaya, 2015). Turing 1950’de yazdığı “Bilgisayarlar ve Yapay Zekâ” adlı makalede bilgisayarların insanlar gibi düşünme potansiyelini tartışmaya açmıştır (Altıntop, 2023, s. 193).

³ Aristoteles’in (MÖ 384- 322) “tümevarım” (dedüksiyon) ve “tümdengelim” (indüksiyon) şeklinde tanımladığı iki tür çıkarım yaklaşık iki bin yıl felsefede doğru kabul edilmiştir. 19 yüzyılda Charles Sanders Peirce (1839-1914) bu iki çıkarımın yanında, “geriçıkırım” (abduction/abdüksiyon) adını verdiği üçüncü bir çıkarım daha olduğunu ileri sürmüştür (Peirce, 2021, ss. 15, 56). Geriçıkırım (abduction), tümdengelim ve tümevarım gibi sembolik mantık yerine hipotez önermeye yönelik akıl yürütme metodudur. Abdüktif akıl yürütme, eleştirel düşünmeyi kullanarak olgulardaki (fenomenlerdeki) örüntüleri aramayı ve makul hipotezler önermeyi amaçlamaktadır (Yu vd., 2008, s. 311).

zekâya geçiş için yeterli değildir (s. 350). Genel olarak bu kısım, insan dilinin ve düşünmenin çok katmanlı yapılarını anlamadan, salt hesaplama ve istatistikle genelleme yapılamayacağını savunmaktadır.

Üçüncü bölümde, “Mitin Geleceği” başlığı altında YZ mitolojisinin kültürel ve bilimsel boyutlarını tartışmaya açan Larson, Ray Kurzweil ve Nick Bostrom gibi fütüristlerin (gelecekçilerin) ortaya attığı görüşleri⁴ eleştirmektedir. Teknoloji vasıtasıyla ortaya çıkacağı düşünülen “ultra-zekâyı, en zeki insanın düşünsel etkinliklerinin fersah fersah ötesine geçebilen bir makine” olarak tanımlayan bir yaklaşımın bizatihi kendisinin sağlıksız bir çıkarım olduğunu savunmaktadır (s. 309). Ona göre insanın ürettiği bir ürünün insana galebe çalması mümkün değildir. Dolayısıyla “süper zekâ” patlamasının mutlaka gerçekleşeceğine yönelik artık bir inanca dönüşmüş düşünceyi reddetmektedir. Bunun yerine, süper zekâ kavramını “bilimsel bilinmez” kategorisine yerleştirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Larson, geleceğe ilişkin spekülasyonlar yerine bilimsel soru sorma ve insan zekâsına saygı duyma kültürünün geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Özetle, Larson toplumda popüler olan “yakın zamanda insan ötesi zekâ” öngörülerinin gerçekçi olmadığını, bu tür mitlerin bilime olan güveni zedelediğini ileri sürmektedir (s. 351–353).

III. KİTABIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Larson’un Yapay Zekâ Miti adlı kitabı, YZ literatürüne önemli bir eleştirel yaklaşım eklediğini söylemek mümkündür. Son yıllarda teknoloji dünyasında oldukça popüler olan YZ söylemine ciddi kuşklar getirmesi, esere özgün bir katkı sağlamıştır. Larson, tarihsel örneklerle ve mantıksal analizle, “nihai yapay genel zekâ” beklentisinin temelsiz olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. Bu yaklaşım iyimser anlatıları dengeleyen nadir eserlerden biri olarak görülebilir. Örneğin Larson, alandaki birçok kaynak gibi YZ’yi salt hesaplama gücü artışıyla açıklamaya çalışmamaktadır. O, insan zekâsının özgün yapısı ve kapasitesini dikkate alarak insan bilişini ve bu bilişin hayata yansımalarını anlamının önemini vurgulamaktadır (s. 16). Kitabın en güçlü vurgusu olarak tanımlayabileceğimiz bu detay, teknoloji pratiğiyle insan etkinliği arasındaki ilişkiyi yeniden değerlendirip insan zekâsına olan saygıyı artırmaya çalışması açısından önemli ve değerlidir.

Larson, yapay zekâ çalışmalarında “hesaplamalı zihin kuramı” olarak adlandırılan paradigmayı sorgulayarak, bilişsel bilimcilerle teknoloji geliştiricileri arasında köprü kurmaktadır (s. 123–128). Böylece alan içi tartışmalara, örneğin derin öğrenme teknolojilerinin sınırları veya tekillik (singularity) söylentileri hakkında eleştirel tartışma başlatma imkânı sunmaktadır. Bu yönüyle kitap, mühendislik odaklı YZ literatürüne kıyasla daha çok felsefe, bilişsel bilim ve tarihsel analizleri bir araya getirmektedir. Bir başka ifadeyle, Larson’un kitabı, YZ tartışmalarına bilimsel ve felsefi perspektifler kazandırması açısından da değerlidir. Dahası, bu eleştirel eser (İngilizce, Harvard University Press, 2021) bilim çevrelerinde ilgi görmüştür. Türkçe gibi yerel dillere çevrilmesi de bu ilginin bir yansımasıdır.

Larson’un çalışması, genellikle abartılı projeksiyon sunulan YZ anlatısının gerçekçi ve sağduyulu temellere oturtulmasına katkı sunabilecek niteliktedir. Bu bağlamda kitap “insan zekâsının otomasyona karşı” bir savunma refleksi gibi de görülebilir. Ayrıca yazarın akademik ve/veya alana yönelik teknik ifadeleri kullanmakla birlikte genel genel okuyucunun da rahatlıkla istifade edebileceği bir anlatı oluşturmaya anlaşılabilirlik açısından önemlidir. Dolayısıyla, eser, yapay zekânın toplumsal etkileri ve

⁴ Ray Kurzweil ve Nick Bostrom gelecek teknolojileri ve YZ konularında geleceğe yönelik tahminleriyle tanınan iki fütüristtir. Kurzweil 2040’lara varıldığında insan ve makinenin birleşeceğini öngörmektedir. Bu birleşim fiziksel olmanın yanında zekâ ve bilinç açılarından da birleşmedir. Ona göre teknoloji ve insanın birleşimi zekânın kullanımı, ömrün uzaması ve sağlıklı yaşam gibi alanlarda insanın lehine sonuçlar doğuracaktır (Beşiroğlu, 2020). Bostrom ise YZ konusunda çok daha temkinlidir. Bostrom, başta YZ olmak üzere gelecek teknolojilerinin insan hayatına olumlu yansımaları olabileceği kuşkusuzdur fakat insan açısından varoluşsal risklere de yol açabilme ihtimali de çok büyüktür (StoryShots, 2025).

bilimsel gerçeklerle ilgili farkındalığı artırma potansiyeline sahiptir.

A. Kitabın Güçlü Yönleri

Larson'un Yapay Zekâ Miti eserinin en belirgin güçlü yönü, yapay zekâ hakkındaki mitleri sorgulamada kullandığı derin ve çok yönlü analizlerdir. Yazar, konuyu salt mühendislik çerçevesinden değil, mantık, dilbilim, felsefe ve bilişsel bilim perspektiflerinden ele alarak özgün bir bakış açısı sunmaktadır. Örneğin makine öğrenimi yerine çıkarım süreçlerine odaklanan yaklaşımı dikkate değerdir. Larson, insan zekâsının temelinde yatan farklı çıkarım türleri (tümdengelim, tümevarım, geriçıkırım) arasındaki farkı ortaya koyduktan sonra “genel zekânın temelini oluşturan çıkarım türünü kullanamayan sistemlerin, yapay genel zekâda ilerlemede başarısız olacağını” savunmaktadır (s. 218). Bu ifade, yapay zekâ araştırmalarında veri odaklı yöntemlerin ötesine bakma gereğini vurgulaması yönünden zihin ve makine ayrımını netleştirdiği için önemli bir katkıdır. Ayrıca Larson'un Bletchley Park örneğinde gösterdiği gibi, tarihsel ve toplumsal bağlamı dikkate alması da kitabın içeriğini zenginleştirmiştir. Yazar, YZ ilerlemesinin ardındaki bilimsel mitleri deşifre ederken çeşitli anekdot ve metaforlar kullanarak konunun anlaşılmasını kolaylaştırmıştır. Örneğin, “Bletchley'nin ta kendisi zeki bir sistemdi” demesiyle savaş teknolojisi ve insan zekâsı arasındaki karmaşıklığı vurgulaması (s. 38-39) bu kapsamlı bakış açısının bir göstergesidir.

Kitaptaki akıcı üslup ve karmaşık konulara dair verilen anlaşılır örnekler dil açısından güçlü bir yapı oluşturmaktadır. Kaynak kullanılarak yapılan gönderme ve atıflar metnin akademik/bilimsel yönünü kuvvetlendirmektedir. Larson'un önerdiği “çıkartım çerçevesi” modeli, dar kapsamlı YZ ile genel zekâ arasındaki uçurumu açıklayan dikkat çekici bir fikir olarak dikkat çekmektedir (s. 207–208). Zihin-bilgisayar sorununa yeni bir bakış getiren bu öneri gelecekte yapılacak çalışmalar için fikir verecek niteliktedir. Sonuç bölümündeki öneriler de bilimsel merakın önemini vurgulayarak YZ çalışmaları için yeni düşünceye açık bir zemin oluşturmaya çalışmaktadır. Örneğin yazar, gizemli sorunlara değinirken “düşünce hayatımızı zenginleştiren fikirleri teşvik eden bir kültüre yatırım yapmalıyız” diyerek YZ alanında fikirselle derinliğe vurgu yapmaktadır (s. 14, 203). Bu çağrı, teknik çözümler dışında felsefi ve kavramsal gelişimin de gerekli olduğunu ortaya koyarak alan için değerli bir perspektif sunmaktadır.

B. Kitabın Zayıf Yönleri

Diğer yandan eserin zayıf yönleri üzerinde de durmak gerekir. Larson'un argümanları genellikle karamsar ve insan-merkezci bir ton taşımaktadır. Yazar, “Zihin ile bilgisayarı denk görmek bilimsel değil, felsefi bir tutumdur” diyerek hesaplamalı zihin kuramını bütünüyle reddetmektedir (s. 196). Bu kesin tavır, eleştirel bir bakış açısı olarak anlaşılabilir belki fakat bilişsel bilim alanında insan zihnini bilgi işlem sistemi olarak ele alan bilimsel bir paradigma yanlıları için fazlasıyla aşırı bulunabilir. Bir başka deyişle, Larson'un bu indirgemeyi kaba bir kategorik yargıyla dışlaması, bazı araştırmacılarca gereğinden katı bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Benzer şekilde, yazarın dar kapsamlı yapay zekâ ilerlemelerine dair görüşleri de eleştirilebilir. Larson, bu ilerlemelerin genel zekâyı hiç katkı sağlamadığına yönelik iddialarına (s. 14) alan içindeki araştırmacılar katılmayabilir. Örneğin Larson'un “bir adım bile yaklaştırmıyor” şeklinde ifade ettiği derin öğrenme ve büyük veri uygulamalarının sağladığı altyapı kazanımları ve teorik birikimin, ilerleyen süreçte dolaylı da olsa genel yapay zekâ araştırmalarına zemin hazırladığını savunanlar çıkacaktır. Larson'un YZ'nin gelecekte insanı zor durumda bırakacağına yönelik öngörülerini reddeden güçlü iddiası kapsamlı değerlendirmeyi engellediği gibi okur açısından da antipatik ve/veya gerçek dışı bulunabilir.

SONUÇ

Larson'un yaklaşımı, analizleri, eleştirileri ve teklif ettiği görüşler alana farklı bir pencereden bakmayı sağlamaktadır. Bunların arasında üzerinde durulması gereken güçlü temalar olmakla birlikte eleştiriye açık görünen zayıf olanları da bulunmaktadır. Örneğin yukarıda yapılan genel değerlendirmeye ek olarak, kitaptaki görüşlere karşı okuyucunun itiraz edebileceği bazı noktalar şunlar olabilir: Yazarın “süper zekâ” olgusunu tümüyle mit olarak tanımlaması ve bu mitin bazı kişiler tarafından ticari malzeme olarak kullanılarak çıkarılık yaptıklarını ileri sürmesine okurlar tümüyle katılmayabilir. Diğer yandan

Larson'un mit dediği olgunun karşısına "bilimsel bilinmeyenler" kategorik tanımı da havada kalmaktadır. Zira bu akışta bilim, bilimsellik kavramları net olmadığı gibi "bilinmeyen bir şeyin bilimselliği" de muallakta kalmaktadır. Hatta bu bakış açısı daha ileri giderek YZ'yi teşvik edenlerin tümünü aşırı genellemeci bir söylemle çıkarıcı şeklinde itham edebilir. Dolayısıyla bu aşırı genellemeci yaklaşıma itiraz eden okurlar çıkacaktır. Ayrıca Larson'un gelecekteki araştırmalara dair önerileri soyut seviyede kalmaktadır. Kitabın sonucunda "fikirlere yatırım yapmalıyız" (s. 353) demesi elbette düşünsel bir bakış açısı kazandırmaktadır ancak bu öneri pratik araştırma stratejisi olmaktan uzak olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla Larson'un YZ konusunda sorun olarak tanımladığı şeylere dair somut çözüm önerileri sunmadığı ve yaptığı eleştirilerin büyük ölçüde sorunları işaret etmekle sınırlı kaldığı şeklinde karşıt görüşler sunulabilir. Sonuç olarak, Yapay Zekâ Miti eseri sağlam analizleriyle takdir toplasa da, yazarın karşıt görüşleri bütünüyle reddeden üslubu ve YZ konusundaki iyimser yorumlara kapalı duruşu çalışmanın zayıf yönleri olarak görülebilir. Tüm bunların yanında, eserin, YZ ve insanlığın geleceği konusunda hayatı tümüyle değiştireceğine yönelik genel kabule dair sunduğu eleştirel bakış önemlidir.

BEYANLAR

Yazar Katkıları: Çalışmanın tüm bölümleri Yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir dış finansman alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma insan veya hayvan katılımcıları içermemektedir. Tüm prosedürler bilimsel ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmiş olup, atıfta bulunulan tüm çalışmalar uygun şekilde kaynak gösterilmiştir.

İntihal Beyanı: Bu makale intihal açısından değerlendirilmiş ve herhangi bir intihal vakası tespit edilmemiştir.

YZ Araçlarının Kullanımı: "Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya yazılım kullanılmamıştır."

KAYNAKLAR

- Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2018). *Artificial intelligence, automation and work* (NBER Working Paper No. 24196). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w24196>
- Alkaya, O. V. (2015, Şubat 20). *O elmayı ısırın adam Alan Turing*. Radikal Gazetesi. <https://web.archive.org/web/20220607094004/http://www.radikal.com.tr/radikalist/o-elmayi-isiran-adam-alan-turing-1297516/> (Erişim tarihi: 20.05.2025)
- Altıntop, M. (2023). Yapay zekâ/akıllı öğrenme teknolojileriyle akademik metin yazma: ChatGPT örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(46), 186-211. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/79677/1254533>
- Beşiroğlu, M. K. (2020, Şubat 3). *Geleceğimize ışık tutan fütüristler #4: Ray Kurzweil*. Bilimkurgu Kulübü. <https://www.bilimkurgukulubu.com/genel/inceleme/gelecegimize-isk-tutan-futuristler-4-ray-kurzweil/> (Erişim tarihi: 20.05.2025)
- Brundage, M., Avin, S., Clark, C., Clark, H., Eckersley, P., Garfinkel, B., Dafoe, A., Scharre, P., Zeitsoff, T., Filar, B., Anderson, H., Roff, H., Allen, G. C., Steinhardt, J., Flynn, C., Ó hÉigeartaigh, S., Beard, S., Belfield, H., Farquhar, S., ... Amodei, D. (2018). *The malicious use of artificial intelligence: Forecasting, prevention, and mitigation*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/1802.07228>
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2016). *The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. W. W. Norton & Company.
- Copeland, B. J. (2006). Introduction. In B. J. Copeland (Ed.), *Colossus: The secrets of Bletchley Park's codebreaking computers*

(pp. 1–6). Oxford University Press.

Peirce, C. S. (2021). *Felsefenin ilkeleri* (N. İnönü, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.

Russell, S. J. (2019). *Human compatible: Artificial intelligence and the problem of control*. Viking.

StoryShots. (2025). *Superintelligence summary & review* / Nick Bostrom. <https://www.getstoryshots.com/books/superintelligence-summary/> (Erişim tarihi: 20.05.2025)

Topol, E. (2019). *Deep medicine: How artificial intelligence can make healthcare human again*. Basic Books.

Yu, C. H., Digangi, S., & Jannasch-Pennell, A. (2008). The role of abductive reasoning in cognitive-based assessment. *İlköğretim Online*, 7(2), 310–322.